

**GŁÓWNY URZĄD
NADZORU
BUDOWLANEGO**

INFORMACJA

**w sprawie przestrzegania przepisów
Prawa budowlanego
w zakresie bezpieczeństwa
i ochrony zdrowia
podczas wykonywania robót budowlanych**

Warszawa, luty 2007 roku

I. Wstęp.

Ustalenia Dyrektywy Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wdrożenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach zostały uwzględnione w przepisach ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2006 r. nr 156, poz. 118 z późn. zm.) poprzez:

- wprowadzenie odpowiednich zapisów w ustawie Prawo budowlane (art. 20, 21, 22 i 41), obowiązujących od dnia 13 lutego 2002 roku, w oparciu o zapis artykułu 1 pkt. 8 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o zmianie ustawy – Prawo budowlane (Dz. U. z 2001 nr 129 poz. 1439),
- wydanie, w dniu 23 czerwca 2003 r., przez Ministra Infrastruktury rozporządzenia w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r. nr 120 poz. 1126) - rozporządzenie weszło w życie z dniem 11 lipca 2003 r.

Ponadto, na podstawie delegacji ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, zostało wydane rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. Nr 47, poz. 401), które weszło w życie w dniu 19 września 2003 r.

Przepisy te nałożyły na uczestników procesu budowlanego dodatkowe obowiązki:

- na projektanta - sporządzenie na etapie projektu informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ze względu na specyfikę projektowanego obiektu budowlanego, uwzględnianej w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- na kierownika budowy - sporządzenie lub zapewnienie sporządzenia, w oparciu o ww. informację, przed rozpoczęciem budowy, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, uwzględniającego specyfikę obiektu budowlanego i warunki prowadzenia robót budowlanych, w tym planowane jednoczesne prowadzenie robót budowlanych i produkcji przemysłowej,
- na inwestora - dołączenie oświadczenia kierownika budowy (robót), stwierdzające sporządzenie planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, do zawiadomienia właściwego organu o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót budowlanych.

Podstawowy zakres robót budowlanych, który wymaga opracowania planu bioz obejmuje roboty budowlane, których charakter, organizacja oraz miejsce wykonywania stwarza wysokie ryzyko powstania zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi.

W szczególności dotyczy to robót:

- stwarzających zagrożenie przysypaniem ziemią lub upadku z wysokości,
- przy prowadzeniu których występują działania substancji chemicznych lub czynników biologicznych zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu ludzi,
- stwarzających zagrożenie promieniowaniem jonizującym,
- prowadzonych w pobliżu linii wysokiego napięcia lub czynnych linii komunikacyjnych,
- stwarzających ryzyko utonięcia pracowników,
- prowadzonych w studniach, pod ziemią i w tunelach,
- wykonywanych przez kierujących pojazdami zasilanymi z linii napowietrznych,
- wykonywanych w kesonach, z atmosferą wytwarzaną za sprężonego powietrza,
- wymagających użycia materiałów wybuchowych,
- prowadzonych przy montażu i demontażu ciężkich elementów prefabrykowanych.

Plan bioz sporządza się również, jeżeli przewidywane roboty budowlane mają trwać dłużej niż 30 dni roboczych i jednocześnie będzie przy nich zatrudnionych, co najmniej 20 pracowników lub pracochłonność planowanych robót będzie przekraczać 500 osobodni.

Przestrzeganie powyższych przepisów jest kontrolowane przez organy działające na podstawie prawa budowlanego tj. przez:

- organy administracji architektoniczno-budowlanej (województwie i starostowie) - przed zatwierdzeniem projektu budowlanego i wydaniem pozwolenia na budowę, tj. podczas sprawdzania kompletności projektu budowlanego; brak kompletnego projektu budowlanego stanowi podstawę do odmowy jego zatwierdzenia i odmowy wydania przez organ pozwolenia na budowę,
- terenowe organy nadzoru budowlanego (wojewódzcy i powiatowi inspektorzy nadzoru budowlanego) - przy przyjmowaniu zgłoszenia inwestora o zamiarze rozpoczęcia robót (najpóźniej na 7 dni przed rozpoczęciem), w zakresie przedstawienia oświadczenia kierownika budowy o zapewnieniu sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (planu bioz).

Problematyka zapewnienia opracowania, przed rozpoczęciem robót budowlanych, i przestrzegania ustaleń planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia podczas ich wykonywania została włączona w zakres kontroli budów i wykonywania innych robót budowlanych, przeprowadzanych przez organy nadzoru budowlanego.

II. Kontrola przestrzegania przepisów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia podczas wykonywania robót budowlanych.

Niezależnie od ustawowych zadań inspekcyjno-kontrolnych, realizowanych przez terenowe organy nadzoru budowlanego, Główny Urząd Nadzoru Budowlanego przeprowadził w latach 2004 -2005 kontrolę przestrzegania przepisów prawa budowlanego w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa podczas wykonywania robót.

Kontrolą objęto ogółem **161** budów na terenie kraju, z czego skontrolowano:

- w obszarze budownictwa wodnego - **38** obiektów (*budowa, odbudowa, przebudowa i remont obwałowania, budowa i odbudowa zbiorników wodnych, remont i przebudowa nabrzeża, budowa stopnia wodnego*),
- w obszarze budownictwa transportowego - **40** obiektów (*budowy: mostów, wiaduktów, estakad, przepustów, przejścia podziemnego oraz jednego odcinka autostrady*),
- w obszarze budownictwa ogólnego - **83** obiekty (*budowy: budynków handlowych, mieszkalnych, hal produkcyjnych i magazynowych, sieci: kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej*).

Kontrole zostały przeprowadzone w ramach wykonywania kontroli budów i wykonywania robót budowlanych. Podczas kontroli, zwrócono szczególną uwagę na: zapewnienie opracowania oraz terminowość i zakres planów bioz, a także na zgodność wykonywania robót budowlanych z ustaleniami tych planów.

W 2004 roku kontrole koncentrowały się głównie na sprawdzeniu posiadania planu bioz na budowie, przestrzegania ustawowego terminu jego sporządzenia (tzn. przygotowaniu go przed rozpoczęciem robót budowlanych), autora opracowania i jego zakresu, natomiast w 2005 roku kontrole budów zostały rozszerzone o ocenę przestrzegania ustaleń planu bioz podczas wykonywania robót budowlanych.

Następnie, w roku 2006, w trakcie planowych kontroli problemowych, głównie w woj. mazowieckim i łódzkim, Główny Urząd Nadzoru Budowlanego przeprowadził **69** kontroli robót budowlanych, w różnych obszarach budownictwa, dla których wymagane było opracowanie planu bioz. Dotyczyło to w szczególności: robót w wykopach, na wysokości, robót mokrych w obniżonych temperaturach, fundamentowych, zbrojarskich, montażowych konstrukcji stalowej ustroju nośnego, podnoszenie i opuszczanie przęseł obiektów mostowych, wszelkich robót realizowanych w warunkach ruchu i z ograniczeniem ruchu, w tym robót drogowych – budowa skrzyżowań, zatok autobusowych, tymczasowych mostów, objazdów i ich rozbiórka, dróg dojazdowych, przebudowa sieci (kable, kanalizacja deszczowa etc).

W sumie skontrolowano wrywkowo **230** budów na terenie całego kraju.

III. Wyniki kontroli.

Wyniki kontroli wykonanych w latach 2004 i 2005 wskazują, że 141 budów, (na 161 skontrolowanych), tj. ok. 88%, posiadało opracowane plany bioz, w tym trzy budowy (budownictwo wodne) posiadały plan bioz dodatkowo, pomimo braku formalnego wymogu w tym względzie (wykonywanie robót na zgłoszenie), z czego:

- 50% planów bioz zostało opracowanych terminowo, tzn. przed rozpoczęciem robót,
- 33% planów nie posiadało określonej daty ich sporządzenia,
- 4% planów zostało opracowanych po rozpoczęciu robót,
- 68% planów zostało opracowanych przez kierownika budowy,
- 20% planów bioz nie miało określonego autora opracowania,
- 38% opracowań wymagało uzupełnienia zakresu (stwierdzono np. brak informacji o prowadzeniu robót w okresie obniżonych temperatur).

Wyniki kontroli prowadzonych w roku 2006 wykazały, że na 69 skontrolowanych budów dla 11-stu plany bioz zostały sporządzone niezgodnie z przepisami, tj. po rozpoczęciu robót, co stanowi 16% budów. Ponadto stwierdzono, że na 28 budowach (40%) nie umieszczono w widocznym miejscu ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia, co stanowi naruszenie art. 42 ust. 2 pkt 2 prawa budowlanego.

Powyższe wskazuje, że nadal niektórym kierownikom budów brakuje poczucia odpowiedzialności w zakresie przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na budowach.

Wyniki kontroli w latach 2004-2006 w poszczególnych obszarach budownictwa przedstawiają się następująco:

a) budownictwo ogólne

Kontrolą objęto **132** budowy, w tym m.in.: budowy budynków mieszkalnych wielorodzinnych, pawilonów handlowo-usługowych, budynków biurowych, szkolnych, hotelowych, sal gimnastycznych, hal produkcyjnych i magazynowych oraz sieci kanalizacyjnych, wodociągowych, gazowych.

112 budów, tj. 86%, posiadało opracowane plany bioz, które swoim zakresem obejmowały m.in. prowadzenie robót w głębokich wykopach, pracę na wysokości, roboty prowadzone w warunkach obniżonych temperatur, montaż ciężkich elementów prefabrykowanych, roboty rozbiórkowe, roboty zbrojarskie, deskowania i betonowe, prace prowadzone w warunkach prowadzenia ruchu komunikacyjnego, roboty prowadzone w pobliżu linii elektroenergetycznych.

- 9% planów bioz (10 przypadków) zostało opracowanych po rozpoczęciu budowy, tj. niezgodnie z przepisem art. 21 a ust. 1 ustawy Prawo budowlane,
Nastąpił spadek liczby planów bioz opracowanych bez zastrzeżeń z 29% w 2004 r. do 19% w 2006 r. Zastrzeżenia dotyczyły przede wszystkim braku planów bioz dla robót budowlanych mokrych w warunkach obniżonych temperatur, a także dla prac na wysokości oraz w wykopach wąsko i szerokoprzestrzennych.

b) budownictwo transportowe

Kontrolą objęto **49** budów, w tym: *budowy mostów, wiaduktów, estakad, kładek pieszojezdnich, przepustów i przejść podziemnych, odcinka autostrady A-2 oraz budowę realizowaną pod nazwą „Rozbudowa Terminalu nr1 i budowa Terminalu nr 2 wraz z towarzyszącymi budynkami biurowymi (...) na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina w Warszawie”.*

Skontrolowane budowy posiadały plany bioz, które swoim zakresem obejmowały m.in. montaż i demontaż ciężkich elementów konstrukcji stalowych i żelbetonowych prefabrykowanych, roboty ziemne z użyciem ciężkiego sprzętu zmechanizowanego, roboty palowe, roboty murarskie i tynkarskie na wysokości, wykonywanie ścian szczelinowych, prace montażowe realizowane w warunkach prowadzenia ruchu, prace montażowe elementów żelbetonowych i stalowych konstrukcji, stężanie elementów kablobetonowych, prace montażowe elementów wyposażenia konstrukcji, roboty zbrojarskie, deskowanie i betonowe, lokalizację żurawi wieżowych,

- 12,0% planów bioz (6 budów) zostało sporządzonych po rozpoczęciu budowy, czyli niezgodnie z art. 21 a ust. 1 ustawy Prawo budowlane,
- 67 % skontrolowanych budów (33 budowy) posiadało plany sporządzone przez kierownika budowy; jedynie w przypadku Portu Lotniczego plan bioz został sporządzony przez zespół, w skład którego wchodził m.in. kierownik budowy i specjalista ds. bhp.

Liczba planów bioz sporządzonych bez zastrzeżeń wynosi 27, co stanowi 55% skontrolowanych. Podstawowe zastrzeżenia dotyczyły niepełnego zakresu tematycznego planów, zwłaszcza w dziedzinie robót prowadzonych w okresie obniżonych temperatur oraz niepełnej aktualizacji planów w trakcie trwania robót (część graficzna).

c) budownictwo wodne

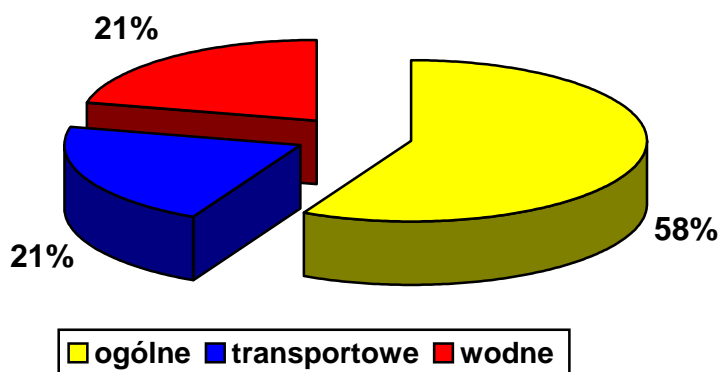
Kontrolą objęto **49** budów, w tym m.in. *budowy i remonty: wałów przeciwpowodziowych, zbiorników wodnych - polderowych i retencyjnych, stopni wodnych, stacji pomp, wrót przeciwpowodziowych, obiektów budowlanych realizowanych w międzywalu.*

Skontrolowane budowy posiadały plany bioz, które swoim zakresem obejmowały m.in. roboty prowadzone przy użyciu sprzętu pracującego pod ciśnieniem, ciężkiego sprzętu zmechanizowanego, roboty czerpalne, kafarowe, betonowe.

- 4% planów bioz (2 budowy) zostało sporządzonych po rozpoczęciu budowy, czyli niezgodnie z art. 21 a ust. 1 ustawy Prawo budowlane,
- 90 % skontrolowanych budów (44 budowy) posiadało plany sporządzone przez kierownika budowy.

Liczba planów bioz sporządzonych bez zastrzeżeń – 39 (80%). Podstawowe zastrzeżenia do planów bioz, stwierdzane podczas kontroli dotyczyły przede wszystkim braku lub niekompletności części rysunkowej.

Liczba kontroli w poszczególnych obszarach budownictwa

IV. Działania pokontrolne.

W przypadku stwierdzenia uchybień dotyczących w szczególności:

- niewłaściwego opracowania części opisowej planu bioz, jak np. braku informacji dotyczącej wskazania elementów działki lub terenu, które mogły stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, określenia zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia, określenia sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów i substancji niebezpiecznych na terenie budowy, wskazania środków technicznych i organizacyjnych zapobiegających niebezpieczeństwom,
- niewłaściwego opracowania (lub wręcz braku) części rysunkowej, w tym np.: braku czytelnej legendy, oznaczenia czynników mogących powodować zagrożenie, rozmieszczenia niezbędnego sprzętu ratunkowego, oznaczenia granic stref magazynowania i składowania materiałów, wyrobów i substancji niebezpiecznych, stref pracy sprzętu, kopii projektu zagospodarowania działki lub terenu,
- nieprzestrzegania ustaleń planu w trakcie wykonywania robót polegającego m.in. na braku zabezpieczenia osób pracujących na wysokości w postaci nie zastosowania barier ochronnych, nie zabezpieczeniu pionowych ścian głębokich wykopów stwarzających zagrożenie przysypania ziemią, dopuszczeniu do prowadzenia prac w pobliżu niezabezpieczonych kabli elektroenergetycznych przebiegających w strefie obiektu,

kierownicy budów zostali zobowiązani do uzupełnienia braków i naprawy uchybień. Zalecenia te zostały niezwłocznie wykonane.

W 17 przypadkach, co stanowi 7% wszystkich skontrolowanych budów, nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego na kierowników budów.

Wystosowano wystąpienia pokontrolne do inwestorów (zobowiązanych do zorganizowania procesu budowlanego - w rozumieniu przepisu art. 18 ustawy Prawo budowlane), informujące o stwierdzonych nieprawidłowościach oraz zobowiązujące uczestników procesu budowlanego do ich usunięcia oraz poinformowania GUNB o efektach podjętych w tym kierunku działań. Inwestorzy poinformowali o podjętych pracach związanych z usunięciem stwierdzonych nieprawidłowości oraz zapobieganiem ich występowaniu.

Niezależnie od powyższych działań, przedstawiciele GUNB, Departamentu Inspekcji Budowlanej brali udział – w charakterze wykładowców - w szkoleniach poświęconych bezpieczeństwu i higienie pracy w budownictwie, gdzie przedstawili informację na temat opracowywania planów bioz, a także katastrof budowlanych, występujących w trakcie prowadzenia robót. W roku 2006 pracownicy DIB współprowadzili 5 szkoleń na ten temat, w których wzięło udział ok. 500 osób.

V. Podsumowanie

Przedstawione wyniki kontroli wskazują, że zaledwie połowa kierowników budów zapewniła terminowe i prawidłowe opracowanie planów bioz, a następnie przestrzeganie ich ustaleń podczas wykonywania robót budowlanych, zgodnie z przepisami ustawy Prawo budowlane, a zwłaszcza ustaleniami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r., w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r. nr 120 poz. 1126). Należy w tym miejscu zauważyć, że brak wymaganych planów bioz na budowach, stwierdzany niejednokrotnie w obszarze budownictwa ogólnego, wobec wymogu ustawowego złożenia w organie wydającym pozwolenie na budowę oświadczenia kierownika budowy o sporządzeniu planu bioz oraz o przyjęciu obowiązku kierowania budową (art. 41 ust. 4 pkt 1 prawa budowlanego), świadczy o składaniu oświadczeń niezgodnych z prawdą. Wydaje się, że istnieje potrzeba większego zdyscyplinowania kierowników budów nie tylko ze strony organów nadzoru budowlanego, lecz także w ramach przepisów o odpowiedzialności zawodowej w budownictwie.

Wyniki przeprowadzonych kontroli wskazują na konieczność dalszego prowadzenia działań kontrolnych w tym zakresie przez organy nadzoru budowlanego. Problematyka ta została włączona do zakresu wszystkich kontroli przeprowadzanych przez organy nadzoru budowlanego, które są związane z przestrzeganiem przepisów Prawa budowlanego podczas wykonywania robót budowlanych.

Niezależnie od powyższego należy jednak zauważyć, że wagę stwierdzonych uchybień należałoby oceniać również przez pryzmat faktycznego zagrożenia, a nie – wyłącznie formalnie – w świetle obowiązujących przepisów.

Tak więc np. aktualizację części rysunkowej dla robót liniowych (drogowych, budowy wałów przeciwpowodziowych), odbywających się na znacznej długości i w długim czasie, które zostały uznane przez prawo za wymagające opracowania bioz wyłącznie z uwagi na pracochłonność robót (art. 21a ust. 1a pkt 2 ustawy Prawo budowlane), należy uznać za faktycznie zbędną, nie mającą wpływu na bezpieczeństwo robót.

W ocenie inżynierskiej, można wyodrębnić szereg przypadków, gdzie niekompletne lub nieterminowe opracowanie planów bioz było uchybieniem li tylko formalnym, nie mającym istotnego wpływu na bezpieczeństwo robót. Wydaje się, że w przyszłości praktyka wykaże potrzebę weryfikacji szczegółowych przepisów w tym zakresie, w kierunku ograniczenia nakazów do przypadków faktycznie stanowiących potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa robót.

VI. Przykłady nieprawidłowości.

1. Brak zabezpieczenia wykopu wąskoprzecznego.

2. Nieprawidłowo składowane zbrojenie.

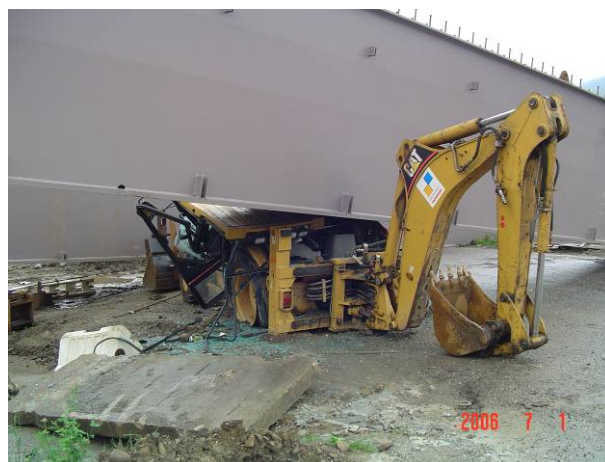
3. Niewłaściwe składowanie wyrobów budowlanych. Brak barier ochronnych wykopów.

4. Brak barier ochronnych przy budowie nabrzeża.

5. Widok wiaduktu drogowego w ciągu drogi krajowej nr 7 w m. Stróża, woj. małopolskie, po katastrofie budowlanej, która nastąpiła w dniu 1 lipca 2006 r., bezpośrednio na skutek przesunięcia się podmytych przez wodę opadową płyt drogowych, stanowiących podparcie dla stalowej konstrukcji wiaduktu.

Kierownik budowy nie przewidział w przedłożonym, niekompletnym planie bioz zagrożenia dla osób postronnych, mogącego wystąpić na drodze powiatowej nr K 1923 Myślenice – Stróża – Pcim w czasie montażu i po zmontowaniu konstrukcji stalowej wiaduktu nad drogą.

*Opracowano w Departamencie Inspekcji Budowlanej
Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego*

Warszawa, luty 2006 r.